

A BERLINI KIRÁLYI KÖNYVTÁR LEGUJABB SZABÁLYAI. ¹

A berlini királyi könyvtárra vonatkozó 1881. márczius 1-én kelt „Általános határozmányok“ helyébe lép a következő, a berlini királyi könyvtár szabályzatának 6. és 22. §§-ai alapján megállapított s a vallás-, közoktatás- és egészségügyi minster által jóváhagyott használati utasítás.

1. §. A királyi könyvtár, vasárnapok s államilag elismert ünnepek, valamint husvét és pünkösöd szombatjának s deczember 24-dikének kivételével, nyitva van a használatra minden helyiségeiben naponként reggeli 9 órától d. u. 3-ig, a nagy olvasóterem reggeli 9-től esti 7-ig.

Pünkösöd hetében s szeptember hó teljes utolsó hetén a könyvtár tisztogatás miatt becsukatik.

2. §. A könyvtár használata történik:

A) a nyomtatványok osztályában:

1. az olvasószobákban;
2. a könyves termekben;
3. kikölcsönzés által.

B) a kéziratok osztályában:

1. a dolgozó szobában,
2. kikölcsönzés által.

3. §. A könyvtár használata csak a felnőtteknek var megengedve.

A) A nyomtatványok osztálya.

I. Általános határozmányok.

4. §. A nyomtatvány-osztály használata berlini lakosok vagy olyan Berlinen kívüliek által, kik itteniek gyanánt tekinthetők

¹ A Centralblatt für Bibliothekswissenschaft 1887. IV. füzet, 165—172. l.

(1. 50. §. utolsó mondatát) egy jegy alapján (8. §.) történik, mely csak a rajta jelzett személy számára és időben érvényes.

A jegyek a hivatalos órák alatt a könyvkölcsönző szobában állíttatnak ki.

5. §. Az átvevők a kézbesítésnél sajátkezüleg írják fel neveiket a jegyre, s kötelesek azt gondosan megőrizni s idegen kézre nem juttatni.

A ki jegyét elveszti, tartozik arról az azt kiállító előljárót azonnal értesíteni.

6. §. A jegy a felügyelő tisztviselő kívánatára előmutatandó s jogos használata igazolandó.

7. §. Valamennyi jegy a főigazgatónak nyilvánosan közzétett felhívására időről-időre újonnan kiállítottakkal cserélendő ki.

8. §. A jegyek vagy olvasó vagy kölcsönzőjegyek.

Az olvasó jegyek az olvasóterem látogatására jogosítanak fel.

A kölcsönző jegyek úgy a könyvkölcsönzésre, mint az olvasóterem látogatására feljogosítanak.

9. §. Az olvasó jegyek mindenki számára kiállíttatnak, a kik magukat a jegykiadó tisztviselőnél személyükre, illetőleg a látogatás céljára nézve kellőleg igazolták.

A helybeli felsőbb iskolák tanulóira nézve az igazoló jegyek egyúttal olvasó jegyekül is érvényesek.

Az olvasóterem egyszeri látogatására elegendő a felügyelő tisztviselő engedélye.

10. §. A kölcsönző-jegyek kiállíttatnak :

1. Oly személyek jótálló nyilatkozata *nélkül*, a kik a könyvtárnak tudományos, hivatalos vagy más állásuknál fogva a nyomtatvány-osztály igazgatójának nézete szerint kellő biztosítékot nyújtanak ;

2. ugyanilyen nyilatkozat letevése *mellett*.

11. §. Kezesek lehetnek a 10. §. 1. pontban kijelölt egyének, ha Berlinben vannak letelepedve, s az osztály-igazgató ítélete szerint különös körülmények ellent nem mondanak.

Ha a nyilatkozat aláírása a jegykiadó előljáró előtt nem ismeretes, annak hitelesítését követelheti.

Jótálló nyilatkozat-formulák a kölcsönző szobában (drbja 10 fillér) kaphatók.

12. §. A jótálló nyilatkozatok két évig érvényesek, ha a kezes nem jelölt ki rövidebb határidőt. A helybeli főiskolák tanulóira nézve a határidő nem terjed túl azon a semesteren, a melyben a kezesség elvállaltatott.

A jótálló nyilatkozatra kiállított kölcsönző jegyek ugyanannyi időre szólnak, mint az illető nyilatkozat.

13. §. A betűrendes főjegyzék, mely megmutatja, hogy egy könyv a könyvtárban bent van-e, a hivatalos órák alatt betekintés végett minden használnak nyitva áll.

Ugyanazon szobában, a melyben ez ki van téve,¹ megírhatók a kívánatlapok is; ezekhez aztán melléklendők a könyvek jelzetei is, a mennyire ezeket a jegyzék feltünteti.

14. §. A tárgyszerinti jegyzéket² (Realkatalog), mely megmutatja, hogy egyes irodalmi szakból minő könyvek vannak meg, minden egyes esetben csak a felügyelő tisztviselő engedelmével lehet megtekinteni.

15. §. Bővebb felvilágosítást a nevezett jegyzékekről a felügyelő tisztviselő nyújt.

16. §. Mulattató iratok, zeneművek és közlésre alkalmatlan könyvek csak akkor adatnak ki, ha a használás tudományos célja kimutattatik.

17. §. A könyvrendelés oly módon történik, hogy minden mű egy külön kívánatlapra — melynek fogalmazata e használati rendtartás végén van adva — irandó, a cím minél pontosabb megjelölésével, a nyomatási hely s evvel együtt, s ha egy különös kiadás kívántatik, ez is feljegyzendő. A lapra feljegyzendő ezenkívül a megrendelő neve, állása, lakása s a napi kelet is, s világosan, tintával kell iratnia.

Kívánatlap minták a kölcsönző szobában, 25 db 10 fillérért, kaphatók.

18. §. A kívánatlapok a 33., 40., 52. §-ok szerint átvételi elismervényekül szolgálnak.

Az olyan kívánatlapokat, melyeken a 16. és 45. §-ok szerint nem kölcsönözhető könyvek kérettek, a hivatalnok egy

¹ Balra a főbejárat virányától az operatéren.

² A tárgyszerinti jegyzék a betűrendes jegyzék melletti szobában van.

keresztel, olyanokat, a melyek már kikölesönzött vagy az olvasó teremben lefoglalt könyvet óhajtának, egy nullával, olyanokat pedig, a melyek a könyvtárban meg nem levő könyvről szólnak, két nullával jelöli meg, s a kölesönző szobában visszaadja. Utóbbiak előbb a beszerzésnél való tekintetbe vétel végett bemutattnak az osztály igazgatójának.

Ilyen válaszzal ellátott kívánatlapok megújított megrendeléshez nem használhatók.

19. Ha a megrendelt könyvek a legközelebbi három nap alatt el nem vitetnek, a könyvtárba visszatétetnek, s újból kell megrendelteniök.

20. §. Ha a megrendelő oly könyv későbbi használatát akarja a maga számára biztosítani, a mely ki van kölesönözve vagy az olvasó teremben használtatik : a könyv címét a kölesönző szobában levő kívánatkönyvbe bevezetheti, csatolván az illető felelettel ellátott kívánatlapot, egy napon azonban csak két könyv kérhető ily módon. A beirt címhez megjegyztetik, mikor járt le a jelenlegi kölesönző használati ideje; e megjegyzés a bevezetés után két nappal megtekinthető. A könyv a beadás után három napig a felszólaló számára készen tartatik, s felszólaló erről fizetetlen levélben értesítettik. Ha ugyanazon könyvért többen szólaltak fel, a bejegyzések sorrendje szerint vétetnek tekintetbe.

21. §. A használók kötelesek a rájuk bizott könyvvel a leg gondosabban bánni, s tartózkodni azoknak bármínemű rongálásától.

A könyvekbe való mindennemű beírás tintával vagy czeruzával, még a nyomda- s más hibák kijavitása is, továbbá a levelek behajtása s a réztáblák behajtása tilos.

Az átrajzolásához s géppel eszközlendő felvételekhez az osztály igazgatójának különös engedélye kívántatik.

22. §. A használók kötelesek az átvételnél minden egyes könyv állapotáról meggyőződést szerezni, s a netaláni hibákat a kölesönző hivatalnoknak az átvétel után legkésőbb 24 óra alatt bejelenteni. Ha semmi bejelentés nem történt, úgy vétetik a dolog, hogy használó a könyvet kifogástalan állapotban vette át.

23. §. Az osztályigazgató kívánságára administratív tekintetből bármely könyv azonnal visszaadandó. Az ily módon bekövetelt könyvek azonban a használónak a lehetőség szerint mielőbb visszaadtnak.

II. Az olvasóterem használata.

24. §. A könyvtárnak négy olvasószobája van :

1. a nagy olvasóterem ;¹
2. a folyóirat-olvasószoba ;²
3. a zenemű-olvasószoba ;²
4. a térkép-olvasószoba.²

25. §. A nagy olvasóterem mindenféle nyomtatványok használatára van rendelve, a mennyiben azok nem tartoznak egy másik olvasószobához.

Rézmetsetek s más igen értékes könyvek használatára egy külön asztal van szánva, melyen nem szabad tintával dolgozni.

26. §. A folyóirat-szobában a könyvtár által járatott újonnan megjelent tudományos folyóiratok két hétig vannak kitéve. Az előbbi közlési folyamatban levő s még be nem kötött kötetek fűzetei a folyóiratokat kezelő hivatalnok által kívánatra előadatnak.

A kitett fűzetek nem kölcsönöztetnek ki. Régibb fűzetek a folyóirat-kezelő hivatalnoknak kiállított elismervény mellett három napra kiadhatók. Ha a visszaadás nem történt meg kellő időben, a kölcsönző a 49. §. intézkedése értelmében megintetik.

27. §. A zeneművek olvasószobája a zenéről írott könyvek, zeneművek s zeneműkéziratok használatára van szánva.

A zenéről írott könyvek a 37—49. §-ok határozmányai értelmében kölcsönöztetnek ki.

28. §. A térképek olvasószobája a térképekről írott műnek s a térképek használatára van rendelve; ezek csak ott használhatók.

29. §. A felügyelő tisztviselők fel vannak hatalmazva olyan látogatókat, a kik illetlen módon lépnek fel vagy zavarokat okoznak, az olvasóterem elhagyására kényszeríteni.

30. §. A ki az olvasószobák valamelyikébe könyvet visz magával, az az érvényes ellenőrzési szabályoknak tartozik magát alávetni.

31. §. Az olvasószobákban felállított kézikönyvtárakat a

¹ Bemenet : az operatéren.

² Bemenet : Medve-utca 42. sz.

látogatók szabadon használhatják; kötelesek azonban az elővett könyveket a használat végeztével ismét helyükre tenni, vagy egyik szolgának átadni.

32. §. Különben az olvasószobákban való használatra kívánt könyvek „Olvasószoba“ jegyzéssel ellátott kívánatlapok által rendeltetnek meg, és pedig vagy előre

1. a kívánatlapok bedobása által a könyvtárépület előtt levő szekrénybe;

2. ugyanazok bérmentes beküldése útján, ily czímmel: „A királyi könyvtárnak, operatér, olvasószoba“; vagy

3. a kívánatlapoknak a felügyelő hivatalnokhoz való személyes átadása által.

A 9 előtt megrendelt könyvek 11 órától, a 11-ig megrendelték 1-től, az 1-ig megrendelték 3-tól kezdve állanak az olvasóteremben készen.

A bérmentve beküldött kívánatlapok 9, 11 és 1 órakor hozatnak el, szintén 11, illetve 1 és 3 órakor intéztetnek el.

Az olvasótermekben 3 óra előtt személyesen végzett megrendelések a lehető leggyorsabban teljesítetnek.

33. §. A kívánatlapok a könyvek átadásánál a napi bélyeggel láttatnak el, s elismervényekül szolgálnak; a könyvek behozásakor visszaadtnak.

Ha az olvasó a könyvet másnap is használni akarja, úgy ezt közlenie kell a hivatalnokkal, ki egy nevével és a napi kelettel ellátott czédulát tesz a könyvbe. A könyv azután visszataratnak, azonban egy hónapnál tovább nem foglalható le.

Visszatartott könyvek, a melyek három napig nem kéretnek elő, a könyvtárba visszatétetnek.

III. Belépés a könyves termekbe.

34. §. Engedélyt a könyves termekbe való belépésre a könyveknek a helyszínén való megtekintése végett a nyomtatvány-osztály igazgatója csak különös esetekben s meghatározott időre adhat különös engedélyjegy által.

35. §. A könyves termekbe beengedettek kötelesek a könyvpolczokról elvett könyveket nem megint a polczokra vissza, hanem a közelükben álló asztalokra letenni.

Ha valaki bebizonyíthatólag rendetlenséget okozott a könyvek felállításában, a számára kiadott engedélyjegy tőle megvonatik.

36. §. A ki a könyvtárt megkivánja szemlélni, jelentkezék délben 1 és 2 óra közt az operatéren a főbejárat virányától balra eső őrsozában.

Tíz személynél több egyszerre nem bocsáttatik be. Ezeknek követniök kell a vezető hivatalnokot, nem szabad a könyvtárban szórakozniök, sem a könyvpolezokról könyvet elvenniök.

IV. Könyvkölcsönzés.

1. A Berlinben lakókna k.

37. §. A kölcsönzések kizárólag a kölcsönző sozában¹ eszközöltetnek.

38. §. A kikölcsönzendő könyvek kívánatlapok által előre rendelőndök meg, és pedig :

1. a kívánatlapoknak a könyvtár előtt levő szekrénybe való bedobása által ;

2. bérmentes beküldés útján ily ezímen : „A királyi könyvtárnak, W. Operatér, kölcsönző soza.“

A 9 óra előtt megrendelt könyvek 11 órától kezdve, a 11-ig megrendeltek 1 órától kezdve állnak rendelkezésre a kölcsönző sozában. A 11 után megrendelt könyvek csak másnap 11 órától kezdve vihetök el.

39. §. Igen sűrű kereslet esetén az egyes kölcsönzők részére egy napon teljesítendő megrendelések száma korlátozható.

40. §. A kívánatlapok a könyvek kiadásakor a napi bélyeggel elláttatnak s elismervényekül szolgálnak. A könyvek visszahozásakor visszaadatnak.

41. §. Lakásváltoztatások a kölcsönzők által a könyvtárnak azonnal bejelentendők. A ki ezt elmulasztja, az ebből származó költségeket viseli.

42. §. A ki két hétnél hosszabb időre utazik el, köteles a kölcsönzött könyveket az elutazás előtt beadni. A ki rövidebb időre utazik el, tartozik legalább arról gondoskodni, hogy azok tőle bármikor megkaphatók legyenek.

¹ Bemenet : operatér, jobbra a viránytól.

43. §. Semmi körülmények között sem szabad könyvet átvételi elismervény nélkül a könyvtárból kivenni, más valakinek a nevére kölcsönözni vagy másnak tovább adni.

44. §. A kölcsönzők, kiknek kölcsönző jegyük jótálló nyilatkozat letétele mellett lett kiállítva, tiz múnél többet egyszerre nem tarthatnak maguknál.

45. §. Incunabulumok, ritka nyomtatványok, térképek és rézmetszetek, könyvészeti felüő könyvek, szótárak s igen értékes könyvek, sokat használt folyóiratok kötetei, értekezések — programmok — s vegyesekből álló kötetek, úgy szintén valamennyi még be nem kötött könyv csak kivételesen, a hivatali- s olvasó szobákban felállított könyvek pedig egyáltalában nem kölcsönözhetnek ki.

46. §. Oly kölcsönzők, kiknek kölcsönző jegyük jótálló nyilatkozat letevése nélkül állíttatott ki, a kikölcsönzött könyveket két hónapig megtarthatják, ha ezeket ez idő alatt más valaki a kívánságkönyvbe (20. §.) be nem vezette. Utóbbi esetben a könyveket egy hónap lefolyása alatt a kikölcsönzések felügyelője visszakívánhatja. Mihelyt ismét szabadok lettek, az előbbi kikölcsönző a könyv visszaküldése felől kívánatára bérmentetlen levélben értesíttetik.

A kikölcsönzők, kiknek kölcsönzési jegyük kezességi nyilatkozat mellett állíttatott ki, a kikölcsönzött könyveket kötelesek egy hónap letelte után visszaadni.

47. §. A kölcsönzési határidő meghosszabbításának csak a könyvek beadása mellett van helye.

48. §. Márczius és augusztus hónapok elején évenként minden kikölcsönzött könyv beszolgáltatandó. Az erre kijelölt napokat a „Reichs- und Staatsanzeiger“ hozza nyilvánosságra. A visszaadás napjain semmi könyv nem kölcsönözhető ki.

49. §. A ki a kikölcsönzött könyvet az előirt időre vissza nem szolgáltatja, (26., 46., 48. §§.) bérmentetlen levélben lesz kötelességére figyelmeztetve. Ha a könyv visszaadása ez intésre vagy a kölcsönzések felügyelőjének felszólítására három nap alatt nem eszközöltetik, könyvtári szolga megy érte, kinek ezért egy márka fizetendő. Ha a könyv visszaadását ez uton sem lehet elérni, úgy rendőri segély vétetik igénybe s ha ez is eredménytelen

marad, az úgy a törvény útjára kerül. A felmerülő költségek a mulasztót terhelik.

2. Idegenekre nézve.

50. § Az idegenek a királyi könyvtárból csak a nyomtatványok osztálya igazgatójának engedélye mellett kölcsönözhetnek ki könyveket.

Ez engedélyért írásban kell folyamodni, mellékelve a kezességi nyilatkozatot, ha a kikölcsönző egyébként elegendő biztosítékot nem nyújt. A kezességi nyilatkozatot illetőleg idegenekre nézve is a 11. és 12. §§. irányadók.

Oly idegenek, kik Berlin legközelebbi határától nem laknak messzebb 30 kilomaternél, kívánatukra bentlakóknak tekinthetők.

51. §. A folyamodványhoz mindjárt mellékelhetők a kívánt könyvekről szóló kéréslapok. Minden ezután beküldött kéréslaphoz rövid kíséző irat melléklendő.

52. §. A kéréslapok ideiglenes térítvényekül szolgálnak a tulajdonképeni térítvények beküldéseig, melyek formuláját a kikölcsönző a könyvekkel együtt kapja és állása s lakhelye megjelölése mellett névalírásával ellátva a könyvtárnak azonnal visszaküldeni köteles. A könyvek visszaszolgáltatása után a kéréslapokat és térítvényeket, hacsak világosan vissza nem kérettek, a könyvtár megsemmesíti. Az oly könyvekről szóló kéréslapok, melyek nem kölcsönözhetőek ki vagy a könyvtárban hiányoznak, az illető megjegyzéssel ellátva (18. §.) visszaküldetnek; ezeket újabb megkereséseknél használni nem lehet.

53. §. A királyi könyvtárhoz csak oly kérés intézhető, melyet a kérelmezőre legkönnyebben elérhető egyetemi vagy vidéki könyvtár nem képes teljesíteni. Az elintézést megkönnyíti, ha a kérelem egy ily könyvtár közvetítése mellett történik, vagy ennek bizonyítványa mellékeltetik, mely szerint a kívánt könyvek ott nincsenek meg.

Különösen ritka vagy értékes művek csak nyilvános könyvtárba küldhetőek, mely kötelezi magát, hogy annak használatát az épületnek kellő feltügyelet alatt álló helyében engedi meg.

Oly könyvek, melyeket gyakran használnak, idegenek részére ép oly kevésbé kölcsönözhetőek ki, mint a melyekről a 16. és 45. §-okban van szó.

54. §. A 41—44. és 49. §§. az idegenekre is alkalmazandók; utóbbi azzal a változtatással, hogy a könyvnek a könyvtárszolga által való elhozatala helyét ismételt bérmentetlen levél útján közvetített megintés pótolja, s az 1 márkányi illeték beszedése utánvétellel történik.

55. §. Az elküldendő könyvek csomagolását a könyvtár eszközli, az ezért járó költségeket utánvétellel hajtva be. Az elküldés az érték megjelölése mellett a kölcsönző költségére és felelősségére postán történik.

56. §. A kikölcsönzött könyvek visszaküldése meghatározott időben a kölcsönző² költségén és felelőssége mellett postán esz- köz- lendő. A könyvek jól becsomagolva és az értéknek, melylyel elküldettek, megjelölése mellett küldendők vissza.

57. §. A könyvtár részéről a kölcsönzőkhöz intézett levelekre körülményesen kell válaszolni; a könyvtárnak szóló levelek és csomagok portomentesen az „An die königliche Bibliothek, Berlin W. Opernplatz“ czím alatt küldendők.

B) Kéziratok osztálya.

I. Általános szabályok.

58. §. A 21—23., 30. és 43. §§-ban foglalt szabályok a kéziratok használatára vonatkozólag is érvényesek.

II. A dolgozószoba használata.

59. §. A kéziratoknak a dolgozószobában való használatát az osztály igazgatója engedélyjegy közvetítésével engedélyezi. Tanulók ez engedélyt csak az illető főiskola rendes tanárai egyi- kének különös ajánlatára kaphatják meg.

60. §. A könyvtár kéziratának lajstroma a dolgozószobában a látogatók rendelkezésére áll. Azon kéziratok felől, melyek lajstromozása még nincs befejezve, a felügyelő tiszt ad felvilágosítást.

A zenemű kéziratok a zeneművek gyűjteményében (27. §.), a kézirati térképek a térképgyűjteményben (28. §.) találhatóak. Ezek használatához a kéziratok osztálya igazgatójának engedélye szükséges.

61. §. A kéziratok osztályának kézikönyvtára minden fönnakadás nélkül a látogatók rendelkezésére áll. (31. §.)

A nyomtatványok osztályának segédszereit a látogatók a felügyelők útján kapják meg.

62. §. A használni kívánt kéziratok mindegyike külön kívánatlap útján kérendő, mely a kézirat czímét, és signaturáját, a használó nevét, állását és lakását tünteti fel és a felügyelő tisztnek adandó át. A kézirat kívánatlapjai és visszaadására vonatkozólag a 33. §. szabályai irányadók.

63. §. A könyvtárhoz kívülről küldött kéziratok a kéziratok osztályában őriztetnek s annak dolgozószobájában adatnak ki használatra azon személynek, kinek számára beküldve lettek.

III. A kéziratok kikölcsönzése.

64. §. Kéziratok a fennálló szabály szerint csak nyilvános könyvtáraknak, azok felügyelet álló helyiségeiben való használatra adatnak ki.

65. §. A ki kéziratot óhajt kikölcsönözni, írásbeli megkeresést kell hogy a könyvtárhoz e czím alatt: „An die königliche Bibliothek, Berlin W. Opernplatz“ intézzen.

A megkereséshez melléklendő azon nyilvános könyvtárnak, melynek helyiségében a kézirat használatni fog, nyilatkozata mely szerint az magát a kézirat átvételére, gondos megőrzésére és pontos visszaszolgáltatására kötelezi.

66. §. Az elküldendő kézirat faládikába lesz csomagolva, mely a visszaküldésnél is használandó. A megrendelőt az elküldés megtörténtéről bérmentetlen levél értesíti. Egyébként az 55—57. §§. a kéziratok elküldésénél és visszaküldésénél is érvényesek.

67. §. Tudósoknak a kéziratok kivételképen a főigazgató engedélyével házi használatra kiadhatók. Ez esetben az illető írásban kötelezi magát, hogy a kéziratot idegen kézbe nem adja s annak elveszése vagy megsérülése esetében a főigazgató által meghatározandó teljes kárpótlást kész megadni.

Befejező szabályok.

68. §. A ki e használati szabályokat meg nem tartja vagy egyéb rendellenességet követ el, a könyvtárnak minden ebből előállható veszteségeért felelős és azt kárpótolni tartozik. A kárpótlás összege a főigazgató által végérvényesen határozatlik meg

Ily egyének azonkívül egyes esetekben, ha t. i. a dolgot rendőri és törvényes segítség közbelépéseig hagyják menni, a főigazgató írásbeli rendelete útján könyvtárjegyükthől is megfoszthatók és a könyvtárból kizárathatók. Ez intézkedés két héten belül fellebbezhető a könyvtár felügyelőségéhez. A fellebbezés a felügyelőség elnökéhez intézendő.

69. §. Panaszok a használatot illetőleg — írásban — a főigazgatóhoz intézendők. Ezek elintézése ellen a kir. könyvtár felügyelőségéhez lehet a 68. §. értelmében fellebbezni.

70. §. E használati szabályzat 1837. márcz. 1-én lép életbe.